

دانشکده زبان

موضوع

آرامگاه بزرگان و شاهیر ایران

نخارش

آشرف حسینی سلمی

آشرف جہینسی سلمیٰ

آرام گاہ بر رگاندہ خاہیر ایران

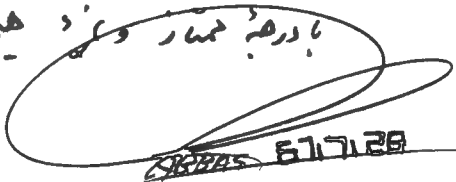
اسکن شد

این رساله در تاریخ ۲۵-تیر-۱۳۴۱

بازرسی شد و مورد قبول شد.

کتابداران

67629

تایپ و چاپ از: سازمان چاپ و
شاهرضا مقابل دانشگاه تهران

تقدیم به مادر عزیز و پدر گرامیم :

در آغاز این نوشته ناچارم را که شمره زحمات و کوشش بی گنر چهار ساله ام
میباشد به شما والدین عزیزم که همواره مرا حلقی بس سخت ورنجهای فراوانی
متحمل گشته اید و ما فرزندان همیشه بوجود گرامیتان افتخار میکنیم تقدیم
میدارم و امیدوارم این نوشته حداقل جوابگوی یکی از هزارها محبت شما
عزیزانم باشد .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	مقدمه
۱	دخمه های فقرگاه قوم قلعه
۲	آرامگاه کورش
۳	بقعه دانیال و دورنمای ویرانه های شهر شوش
۴	بقعه میربزرگ مرعشی
۵	گنبد ناصرالحق شمس طهرسی
۶	بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی
۷	مقبره شیخ جبرائیل
۸	بقعه سلطان محمد طاهر
۹	بقعه هفت تن
۱۰	مقبره خاتون - بقعه شاه چراغ
۱۱	دارا - آرامگاه ملکشاه سلجوقی
۱۲	بقعه بابا قاسم
۱۳	گنبد امامزاده اسماعیل
۱۴	مقابر پادشاهان صفوی
۱۵	آستانه مقدسه حضرت معصومه
۱۶	مقبره های دروازه قم
۱۷	بقعه شهرضا
۱۸	مقبره شاه نعمت اله ولی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۹	گنبد کبود یا قبر مادر هلاکو
۲۰	آستان قدس رضوی
۲۱	بقعه خواجه ربیع
۲۲	برج طغرل
۲۳	بقعه مجد الدین ساری
۲۴	مقبره سنگ بست
۲۵	مقبره لقمان بابا
۲۶	مقبره ملا حسن شیرازی - مقبره چلبی اعلی
۲۷	گنبد هارونیه
۲۸	مزار پیر ژنده پوش
۲۹	مقبره شیخ حیدر
۳۰	مقبره شیخ شهاب الدین
۳۱	مقبره امامزاده عبدالله
۳۲	مقبره حسن بن کیه خسرو
۳۳	مزار پیر حمزه پوش
۳۴	بقعه امامزاده یحی
۳۵	آرامگاه حمداله مستوفی
۳۶	بقعه قد مگاه
۳۷	بقعه شاهزاده حسین

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۸	برج یا مقبره سه گنبد
۳۹	آرامگاه کریمخان زند
۴۰	مقبره اتابك
۴۱	بقعه بی بی شهربانو
۴۲	امامزاده حمزه
۴۳	مقبره معصوم زاده
۴۴	مقبره استرو مرد خای
۴۵	بقعه شاه زید بن امام علی بن الحسین (ع)
۴۶	مسجد مزار مولانا
۴۷	مزار شیخ یوسف سردستانی
۴۸	امامزاده جعفر
۴۹	خانقا و مزار شیخ علاء الدوله
۵۰	مقبره چهار پادشاه
۵۱	بقعه سهل بن علی
۵۲	بقعه امامزاده قاسم
۵۳	بقعه امامزاده اسحق
۵۴	آرامگاه عموداله (منارجنبان)
۵۵	آرامگاه شاه عباس اول
۵۶	بقعه سلطان علی بن محمد باقر (ع)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۷	بقعه شاهزاده ابراهیم
۵۸	حضرت عبدالعظیم (ع)
۵۹	مقبره ناصرالدین شاه
۶۰	بقعه امامزاده سید اسماعیل (ع)
۶۱	بقعه امامزاده ابو الفتوح
۶۲	مقبره آخوند
۶۳	امامزاده محمد بن زید
۶۴	مقبره امیرحیدر (گورخانه)
۶۵	مزار شاه میرطی بن حمزه (د روزه قران شیراز)
۶۶	آرامگاه سلجوقی
۶۷	بقعه شیخانور
۶۸	امامزاده قاسم
۶۹	بقعه حضرت امام زاده یحی (ع)
۷۰	بقعه امامزاده قاسم (شمیرانات)
۷۱	بقعه هفده تن در حال تعمیر
۷۲	شرحی درباره چند تن از شعرا
۷۳	آرامگاه حافظ شیرازی
۷۴	آرامگاه حکیم عمر خیام
۷۵	" شیخ عطار نیشابوری
۷۶	آرامگاه ابوطی سینا
۷۷	" شیخ اجل سعدی شیرازی

مقدمه

آرامگاه چیست

حیات بشر که از مجموعه وقایق و آنات ترکیب می یابد آغاز و پایانی دارد . شروع زندگی با شادیهای اطرافیان همراه است و هر کس می بایستی از آن خرسند باشد . طفل کم کم بزرگ میشود و زندگی بروی او بلند میزند ، همه او را با آغوش و از استقبال میکنند تا حقا مهره حساسی در شطرنج حیات بشمار آید . او کم کم بزرگ میشود و خاندانی بوجود میآورد ، آثاری خلق میکند ، فرزندی پرورش میدهد و سرانجام بحکم جبر زمان رود و حجاب خاک میکشد یعنی پایان نقش خود میرسد و در واقع بازی او در صحنه نمایش جهان خاتمه می یابد و با آنده نزدیکان بجایگاه ابدی یا آرامگاه خویش قدم میگذازد .

اینک با آنچه در کمین اوست کاری نداریم و نمیخواهیم از شبهای اول مرگ سخنی بگوئیم قدر مسلم حیات مابین گهواره و گور تقسیم و وحدت مایز تعیین میشود یکی چشم گشودن بدنای محسوس و دیگری قدم نهادن به جهان ناپیدا .

گوربسی عبرت انگیز است اگر کسی روزی بمزار عزیزان قدم گذارد و خفتگان وادی خاموشی را از نظر بگذراند و آنهمه آرزوهای مدفون شده را بخاطر بیاورد و در نظر خود مجسم کند که این خفته از یاد رفته روزی منشاء حرکت و نشاط و مظهر علاقه افراد بوده چه بسا بخاطر او

دل‌هایی به لرزش درمیامده و یا اوچه عوالم شوق انگیز و غم افزائی را طی کرده است بهر
صورت آرامگاه هم برای عبرت زندگان و هم بمنظور تجسم کارهای آیندگان بسی آموزنده
است . من نیز از این رو آرامگاه را که پایان همه چیز است انتخاب کرده و کوشیده ام برگزیدگانی
را از راه مزار آنان بیاد بیاورم . امید است این اثر مورد پسند قرار گیرد و زمانه فرصت دهد که
آنها حد کمال برسانم و ناگفتی‌های دیگر را بیان نمایم .

دخمه مادی فقرگاه قوم قلعه

در نزدیکی مهاباد دخمه ای از زمان ماد می باشد ، این دخمه سنگی و طبقه که شامل
چهار ستون سنگی و چند قبر است در بلندی واقع شده است ، از نظر حجاری و ستون بندی
در اعداد مقابر مهم دوره ماد است (۵۵۰ - ۷۰۸ ق م)

ثبت تاریخی ۹-۱۰-۱۱

ثبت تاریخی ۱۹

آرامگاه کورش (پاسارگاد)

کاخ بارکورش ، کاخی با نقش انسان بالدار ، کاخ اختصاصی ، صفت تخت سلیمان ،
آتشکده ، مهمترین بنای آن آرامگاه کورش کبیر است که چند اثر اسلامی از قرن هفتم و هشتم
هجری مانند پرستشگاه و مسجد آنرا احاطه نموده است .
درون این آرامگاه سنگی وجان پناه آن محل دفن و قبر مشاهده میشود ، که قبر بزرگتر را
منسوب به مدفن کورش کبیر و دیگری را قبر همسروی میدانند . آثار تصرفات مهمی در صحن
آرامگاه دیده میشود ، از جمله دو تاریخ و سنگ نبشته از دوران اتابکان فارس و اسلامی
(سال ۶۱۲ و ۶۲۱ هجری) باقی مانده است .

آرامگاه کورش (پاسارگاد)

ثبت تاریخی ۵۱

بقعه دانیال و دورنمای ویرانه های شهرشوش

شهر باستانی شوش پایتخت ایلامی ها بوده است ، آبادی این ناحیه بسیار مهم تاریخی تا اوایل اسلام ادامه داشته است ، در نتیجه کاوش های علمی که توسط هیئت فرانسوی از ۱۳۶۹ خورشیدی (۱۸۹۱ میلادی) تا زمان حاضر در این ناحیه ادامه دارد آثار و بقایای تمدن ماقبل تاریخ از زیر خاک بیرون آمده . پدیدایش ظروف سفالی زرد رنگ پایه دار که روی آنها نقش حیوانات و اشکال هندسی ترسیم گردیده که معرف صنعت سفال سازی ایران در حدود ۲ تا ۳ هزار و پانصد سال قبل از میلاد مسیح میباشد .

اهواز

شوش و تپه های محاور آن

بقعه دانیال و دورنمای ویرانه های شهرشوش

ثبت تاریخی ۵۹

بقعه میر بزرگ مرعشی

بنای کنونی بقعه مشهد میر بزرگ که در وسط محوطه مشجرو حسینه ای واقع شده است از ابنیه قرن یازدهم هجری بشمار می آید ، از جهت وسعت ساختمان و دارا بودن گنبد و سردروگاهشیکاریهای زیبا و صندوق چوبی نفیس در اعدا ابنیه مشهور تاریخی مازندران است .

در روی صندوق چوبی مرقد تاریخ سال ۱۰۳۳ هجری ثبت شده است . بنای کنونی از ساختمانهای زمان شاه عباس اول صفوی میباشد .

ثبت تاریخی ۶۰

گنبد ناصرالحق و بقعه شمس طبرسی

ازدوینای تاریخی گنبد ناصرالحق و شمس طبرسی که در مجاورت یکدیگر قرار دارند اکنون اثری جزویرانه آنان دیده نمیشود ساختمان این دو گنبد متعلق به قرن نهم هجری میباشد. گنبد ناصرالحق باید آرامگاه وی باشد، که در سال ۳۰۴ هجری پس از فوت در این مکان مدفون شده است. همچنین گنبد دیگر متعلق به مقبره شمس طبرسی از فقهاء مشهور آمل بوده است.

این بقعه بنام سه تن هم نامیده میشود وینای اصلی آن متعلق به قرن ششم هجری بوده است.

ثبت تاریخی ۶۴

بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی

مجموعه بنای کنونی که بنام بقعه شیخ صفی الدین نامیده میشود شامل : سردر ، رواق ، مقبره شیخ صفی الدین ، حرم خانه ، مقبره شاه اسمعیل ، چراغ خانه ، شهیدگاه و متعلقات دیگری است که در حال حاضر در عداد بهترین ابنیه تاریخی و هنری ایران بشمار میرود .

در این بقعه مقابر دیگری از سلاطین و پادشاهان و امرا باقی مانده است از جمله قبر منصوب به مادر شاه اسمعیل و شیخ صدرالدین ، سلطان حیدر و دوتن از امرا بنام سلطان استاجلو و کردبیک که مورخ بسال ۹۴۹ هجری است .

مقبره شیخ صفی الدین برجی استوانه‌ای شکل است . در زیر گنبد صندوق منبت مرقد که از نفایس منقول بقعه است ملاحظه میشود .

ثبت تاریخی ۶۵

کلخوران

مقبره شیخ جبرائیل

مقبره شیخ جبرائیل پدر شیخ صفی الدین اردبیلی، در سه کیلومتری شمال اردبیل در دهکده کلخوران واقع شده و متعلق به نیمه اول قرن دهم هجری است. ساختمان مقبره بنای چهارگوش آجری است که دارای ایوان و دروازه و گنبد کاشیکاری است، این بقعه از لحاظ دارای بودن مقرنس های گچی و کاشیکاری خاص و نقش و نگار فراوان و در منبت و خطوط عالی اهمیت بسزائی دارد.

این آرامگاه در سال ۱۰۲۱ هجری زمان شاه عباس اول صفوی مرمت شده و در اطراف صحن این بقعه قبور تاریخی فراوان بنظر میرسد از جمله مقابر سید حمزه، سید محمد عراقی، فیروزشاه است.

ثبت تاریخی ۶۷

بقعه سلطان محمد طاهر

بقعه سلطان محمد طاهر فرزند حضرت امام موسی کاظم علیه السلام از لحاظ ساختمانی مانند امامزاده یحیی ساری نیز میباشد .

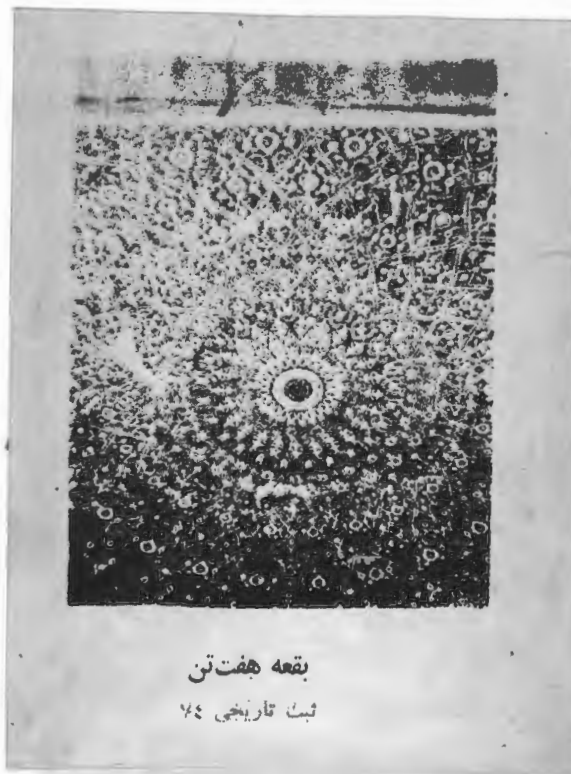
در این مقبره صندوق چوبی نفیسی بر روی مرقد نصب گردیده که مورخ سال ۸۳۵ هجری است . بانی این بقعه و صندوق بر طبق کتیبه امیر مترضی الحسینی بوده است .
معمار بنا استاد شمس الدین ابن نصرالله مطهری میباشد .
در روی يك در آن تاریخ سال ۸۹۶ هجری حك شده است .

ثبت تاریخی ۷۴

بقعه هفت تن

باغ و عمارت هفت تن از ابنیه زمان کریمخان زند است ، که در صحن باغ آن هفت سنگ قبريك شكل و قبور دیگری از درویش و معارف میباشد .
عمارت این باغ دارای نقاشی و تزئیناتی از عهد کریمخان است . این بنای کریمخانانی
دارای ایوانی بادوستن سنگی و طاق نماها و چند اطاق در جنبین ایوان است .

بقعه هفت تن

ثبت تاریخی ۷۴

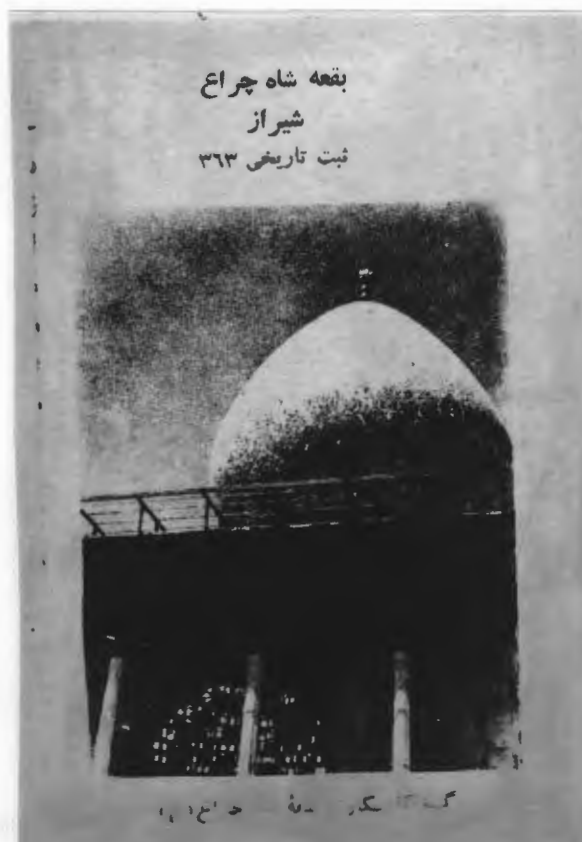
ثبت تاریخی ۷۶

مقبره آبش خاتون (خاتون قیامت)

بنای اصلی این آرامگاه آخرین اتابك فارس (زوجه منکوتیمورقاآن فرزند هلاکو) متعلق به قرن هفتم هجری است . این آرامگاه پس از مرگ وی در تبریز و انتقال جسدش بشیراز بنا بدستور دخترش در سال ۶۸۷ هجری بنانهاده شده . تزئینات کاشیکاری و کتیبه معرق و ازاره سنگی بنا از آثار دوران صفوی میباشد .

بقعه شاه چراغ (شیراز)

بقعه شاه چراغ زیارتگاه مشهور فارس مدفن حضرت میرسید احمد فرزند امام هفتم (ع) از ابناء دوران اتابکان و قرن ششم هجری است که در زمان اتابك ابوبکر سعد بن زنگی ساخته شده است . سی جزو کلام الله مجید خطی بخط یحیی جمالی متعلق باین بقعه بموزه پارس انتقال داده شده است (۶۰۰ تا ۶۱۵ هجری) .

ثبت تاریخی ۹۹

دارالبطیخ - آرامگاه ملکشاه

سلجوقی - خواجه نظام الملک

چندین سنگ قبر مرقدیمی ، دارای خطوط و کتیبه در تکیه ای بنام مقبره خواجه

نظام الملک دیده میشود ، که یکی از آنان منسوب به خواجه نظام الملک و بقیه را بملکشاه

سلجوقی و سایر پادشاهان و خاندان سلجوقی منسوب میدانند .

ثبت تاریخی ۱۰۰

بقعه باباقاسم

مدرسه ومقبره باباقاسم که بانی آن بر طبق کتیبه تاریخی سردر سلیمان ابن حسن طالوت دامغانی است در سال ۷۴۱ هجری بنا شده این بنای تاریخی در زمره زیباترین نمونه های معماری قرن هشتم هجری میباشد .

در سردر آرامگاه کاشیکاری ومقرنس سازی قطار بندی جالبی بخط محمد رضا امامی بسال ۱۰۴۴ هجری باقی مانده است .

در داخل گنبد مقبره باباقاسم کتیبه و خطوط زیادی بر روی کاشی فیروزه ای نقب شده است از جمله کتیبه هلال بالای محراب است د ولوح سنگی نیز در خارج بقعه باقی مانده است .

بقعه باباقاسم مورخ سال ۷۴۱ هجری

ثبت تاریخی ۱۱۲

گنبد امامزاده اسمعیل

ساختمان امامزاده اسمعیل و مسجد و مرقد شعیار ابدوران اوایل اسلام نسبت می‌دهند
مناره و قسمتی از ساختمان کنونی این بنا متعلق بدور سلجوقی است بطور کلی این ابنیه از نظیر
معماری و تزئینات قابل کمال توجه است.

مجموعه بنای امامزاده اسمعیل و مسجد شعیا شامل مسجد بسیار قدیمی و مقبره امامزاده
رواق، سردر، گنبد بزرگ زیبا و صحن. مرقد شعیا، شبستان، ایوان، حرم، سنگ
آرامگاه دختر شاه اسمعیل صفوی، آرامگاه قاضی صفی‌الدین محمد و کتیبه های فراوان تاریخی
از دوران پادشاهان صفوی است.

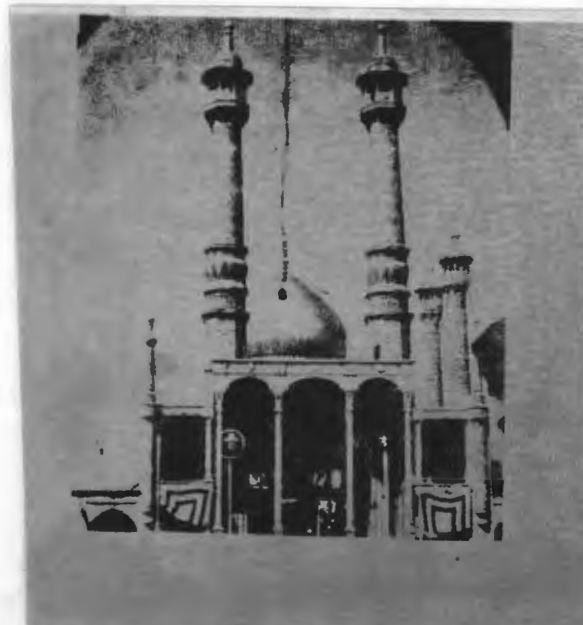
گنبد امامزاده اسمعیل

ثبت تاریخ ۱۲۸

مقابر شاهان صفوی

آستانه مقدس

از یاد شاهان صفوی چهارتن در جوار آستانه مدفون میباشند . شاه عباس دوم -
 شاه سلیمان - شاه صفی اول و شاه سلطان حسین . مقبره شاه عباس دوم در جنوب غربی
 حرم واقع شده از لحاظ معماری و کاربردن سنگهای مرمرینای جالب و زیبایی است .
 کتیبه این بنا بخط محمد رضا امامی و مورخ بسال ۱۰۷۲ هجری است .
 صندوق چوبی قبر شاه صفی از لحاظ کنده کاری بی نهایت جالب و ارزنده است .
 مقابر دتن از یاد شاهان قاجار ، فتحعلیشاه و محمد شاه در صحن عتیق آستانه
 میباشند .

ثبت تاریخی ۱۲۸

آستانه مقدس حضرت معصومه (ع)

قسم

ساختمان بارگاه و مرقد مقدس کنونی حضرت معصومه (ع) در قم از واسط قرن سوم هجری
 آغاز گردید و در طی قرون چهارم و پنجم هجری و ششم دارای قبه و گنبد و تزئیناتی گردید
 لیکن آبادی و شکوه این آستانه مربوط به دوران سلسله صفوی میباشد ، شاه اسمعیل صفوی
 در سال ۹۲۵ هجری بمساختمان ایوان شمالی همت گماشت . در زمان شاه طهماسب اول
 صفوی ۹۳۹ و شاه عباس دوم ۱۰۵۵ ابنیه آستانه تکمیل و تاکنون نیز ادامه دارد .

ثبت تاریخی ۱۲۹

مقبره های دروازه قم

در ایوان باشکوه مسجد جمعه قم کتیبه هایی است که بخط محمد رضای شریف قمی و محمد حسن میاشد . ارتفاع مقصوره بلند و باشکوه قدیمی مسجد درحدود ۲۸ متر است ، طول مسجد درحدود ۴۰ متر و بلندی ایوان ۱۸ متر و عرض آن ۱۴ متر است .

مقابر دروازه کاشان

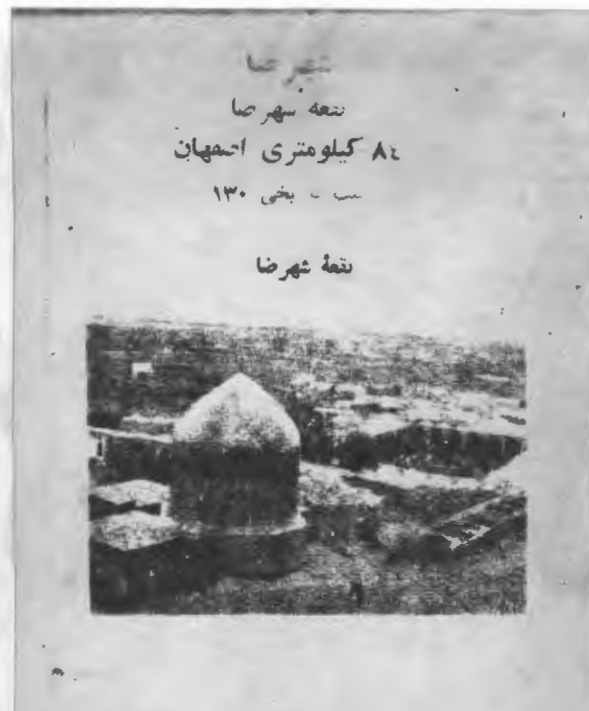
ابنیه باغ گنبد سبز که بنام مقابر بیرون دروازه کاشان نامیده میشود شامل سه بنا است . بنای شمالی که احتمال میرود قدیمی تر باشد متعلق بقرن ششم هجری بنای وسطی درای تاریخ ۷۹۲ هجری میاشد . این بقعه شامل گنبد مخروطی با کاشی فیروزه ای رنگ و تزئینات گچ بری و ورشته کتیبه بخط کوفی و رقا میاشد . طبق این کتیبه معلوم میشود دوتن در این مقبره مدفونند . ۷۶۱۰

ثبت تاریخی ۱۳۰

بقعه شهرضا

این بقعه در مرکز شهرستان شهرضا سرراه اصفهان بشیراز قرار گرفته و دارای سردر و صحن با صفا و گنبد کاشیکاری میباشند و متعلق با واکردوران صفوی است.
در این بقعه گذشته از کتیبه ضریح کتیبه های دیگری از نظم و نثر بر درهای خاتم و الواح ثبت شده که معرف تعمیرات و تهیه ضریح نقره در قرن سیزدهم و چهاردهم هجری میباشند.

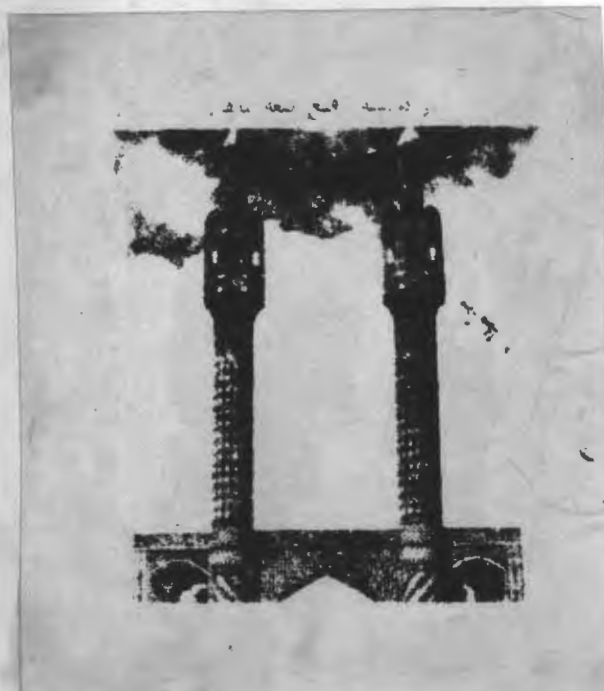
ثبت تاریخی ۱۳۲

مقبره شاه نعمت الله ولی

شهداد - ماهان کرمان .

بنای اصلی آستانه ماهان متعلق به نیمه اول قرن نهم هجری و سال ۸۴۰ است که بعداً ساختمان‌هایی به بنای اولیه اضافه شده ، این الحاقات بیشتر متعلق بدوران صفوی و قاجار و عصر حاضر می باشد .

مجموعه ابنیه آستانه شامل : سردروگدسته های آن ، صحنه حسینی (میرداماد) - صحن و رواق شاه عباسی (مورخ به سال ۹۹۸ هجری) حرم و مرقد ، آرامگاه شاه خلیل ، صحن وکیل الملکی و اماکن و مقابر دیگر نیز می باشد این بنا توسط احمد شاه که یکی از مریدان شاه نعمت الله بوده در سال ۸۴۰ هجری ساخته شده است (م ۱۴۳۷) .

ثبت تاریخ ۱۳۵

گنبد کبود یا قبرمادر هلاکو

گنبد کبود برج هشت گوش آجری است، که بر روی قاعده سنگی استوار شده، و در هر ضلع آن طاق نماهای آجری که توام با مقرنس کاری است دیده میشود، در زیر بنا دخمه‌ای قرار دارد و بطور کلی سه طبقه قطار دارد و گردنه گنبد و حاشیه کتیبه کوفی و گچ بریهای ظریف و طاق نماهای متناسب و نقوش فراوان باین بنا زیبایی و جلوه فراوان بخشیده است. ساختمان این بنا را به اواخر دوره سلجوقی و قرن ششم هجری نسبت میدهند. انتساب این بنا بقبرمادر هلاکو با وجود شهرتی که دارد مورد تأیید واقع نشده است. برخی از باستان شناسان تاریخ این برج را سال ۵۹۳ هجری میدانند.

ثبت تاریخی ۱۴۰

آستان قدس رضوی

بقعه مطهر حضرت علی بن موسی الرضا (ع)

آستان قدس رضوی باشکوه ترین ابنیه مقدس و تاریخی ایران و محل زیارت کلیه مسلمانان

جهان است شامل مجموعه بناهای زیر میباشد :

۱- حرم مطهر که در زیر گنبد زرین عظیمی قرار دارد .

۲- صحن عتیق	۳- صحن جدید	۴- مسجد گوهرشاد
۵- مدرسه پریزاد	۶- مدرسه بالاسر	۷- مدرسه دودر
۸- موزه و کتابخانه	۹- آرامگاه شیخ بهائی	۱۰- دارالحفاظ
۱۱- دارالسیاره	۱۲- توحیدخانه	۱۳- مسجد بالاسر
۱۴- گنبد الهوردیخان	۱۵- گنبد خاتم خانی	۱۶- دارالضیافه
۱۷- دارالسلام	۱۸- دارالسرور	۱۹- سقاخانه زرین
۲۰- مدرسه مستشار		

آستان قدس رضوی

ثبت تاریخی ۱۴۲

بقعه خواجه ربیع

مقبره خواجه ربیع که در چهار کیلومتری شمال شهر واقع شده از بناهای قرن یازدهم هجری است. این مقبره بصورت بقعه هشت گوش و منظری زیبا با گنبد بلند و پوش کاشیکاری در وسط باغی قرار دارد.

در داخل بقعه دو کتیبه بخط علیرضا عباس باقی مانده که یکی مورخ سال ۱۰۲۶ هجری و دیگری که بر روی سنگ نقر شده دارای تاریخ ۱۰۳۱ هجری است. این بقعه در زمره بناهای مهم دوران سلطنت شاه عباس اول صفوی در خراسان است.

بقعه خواجه ربیع

ثبت تاریخی ۱۴۲

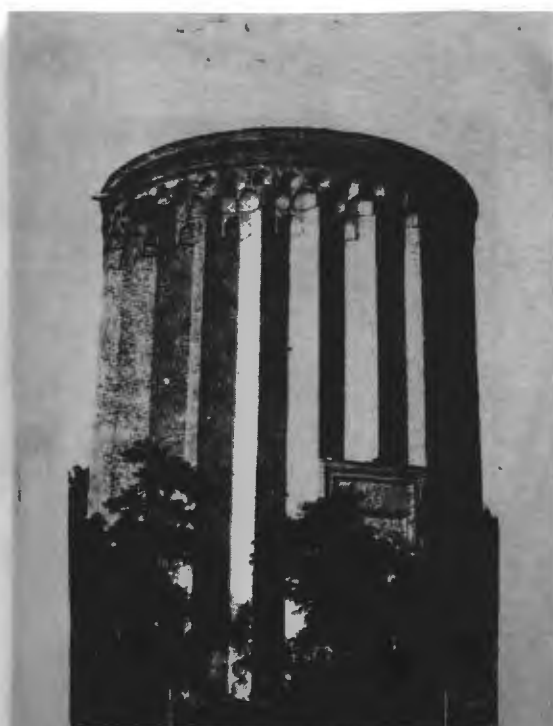
مقبره خواجه ربیع بن حسن

ثبت تاریخی ۱۴۷

برج طغرل

برج طغرل (مقلد بل بقعه ابن بابویه) شهری بنای آجری عظیمی است که بلندی آن در حدود ۲۰ متر میباشد بدنه این برج ترك ترك است . این برج که در وسط محوطه‌ای قرار گرفته باید مدفن طغرل اول پادشاه سلجوقی باشد .

ضمن تغییری که در سال ۱۳۰۰ هجری قمری در این برج بعمل آمده است کلیه آثار و علائم تاریخی و معماری سلجوقی آنرا از بین برده اند و اکنون این برج که در عداد بناهای نیمه اول قرن پنجم هجری بشمار میرود بصورت بناهای تازه ای درآمده است .

برج طغرل

ثبت تاریخی ۱۵۴

بقعه مجدالدین (ساری)

بنای کنونی بقعه محقری است که دارای ایوانی میباشد ، در این ایوان کتیبه‌ای بخط رقاع گچ‌بری شده ، بنای قدیمی این بقعه در عهد ابنیه اوایل اسلام بشمار آمده است . طبق کتیبه دیوار داخلی بقعه این مکان مقبره ملا مجدالدین مکی میباشد .

بقعه امامزاده یحیی

ساختمان امامزاده یحیی که دارای گنبد مخروطی شکل آجری است از لحاظ دارا بودن چند عدد درو صندوق چوبی نفیس تاریخی حائز اهمیت هنری و صنعتی میباشد . این بنا متعلق به اواخر قرن نهم هجری است .

ساری

بقعه مجدالدین

ثبت تاریخی ۱۵۴

ثبت تاریخی ۱۶۴

مقبره سنگ بست

مقبره و مناره غزنوی (ایاز)

جاده مشهد بفریمان

در ۳۷ کیلومتری شهر مسجد بنای گنبد دار و مناره ای در ناحیه ای بنام سنگ بست دیده میشود این بنا را مقبره ارسلان جازب حکمران طوس که معاصر سلطان محمود غزنوی بوده است میدانند.

بنا شامل اطاق مربع شکلی است که دیوارهای داخل آن با نقش آجری تزئین یافته و در اصل بارنگ های روشن زینت شده بود، در بالای دیوار حاشیه دار آن کتیبه ای بخط کوفی که بارنگ آبی روی زمینه گدار نوشته شده بنظر میرسد. این گنبد و مناره جزء بنای رباط عظیمی بوده است که بوسیله ارسلان جازب در فاصله ۴۲۱ - ۳۸۹ هجری ساخته شده است.

ثبت تاریخی ۱۶۵

مقبره لقمان بابا

بنای مقبره شیخ لقمان که از عرفای قرن چهارم هجری بوده است از ابنیه باشکوه و مهم تاریخی است. بنای کنونی مقبره دارای گنبد و پوشه آجری کوتاهی است که کمربندی قسمت مدور آنرا از ساقه و دیواره آن که بر روی قاعده کثیرالاضلاع قرار گرفته جدا می‌کند. در داخل بنا کتیبه‌ای بخط نسخ گچ‌بری شده است. این کتیبه تاریخی حاکی بر این است که ساختمان مقبره در سال ۷۵۷ هجری برای شیخ محمود ابن محمد لقمان آماده شده. این مقبره عظیم شباهت کلی با آرامگاه سلطان سنجر سلجوقی دارد.

ثبت تاریخی ۱۶۷

مقبره چلبی اغلی

مقبره چلبی اغلی شامل ساختمان آجری کثیرالاضلاع گنبد داری است که متعلق به
آغاز قرن هشتم هجری می باشد . این بنا در عین سادگی در نهایت استحکام ساخته شده
است .

مقبره ملا حسن شیرازی

ثبت تاریخی ۱۶۸

مقبره ملا حسن در قسمت غربی دهکده سلطانیه ساخته شده تاریخ بنای آن را با واسطه
قرن هشتم و با آغاز دوره صفوی نسبت می دهند .

ثبت تاریخی ۱۷۳

گنبد هارونیه

آرامگاه فردوسی

در طوس نزدیک شهر مشهد محل تولد و آرامگاه فردوسی شاعر بزرگ ایران مقبره مربع
 شکل گنبد دارای باقی مانده که ساختمان اصلی آن را قرن هشتم هجری نسبت میدهند .
 گنبد این مقبره دارای پوشش آجری است ، و دیواره میانش درون گنبد ساده است . در
 قسمت شمالی آن ساختمان محراب گچ بزی و حجرات جلب توجه میکند .

گنبد هارونیه

طوس

ثبت تاریخی ۱۷۳

گنبد هارونیه

ثبت تاریخی ۱۷۴

تربت شیخ جام

مزار پیر ژنده پوش

این مزار بنای قسمتی از خانقاه شیخ الاسلام احمد جامی عارف مشهور است که از قرون هشتم هجری باقی مانده است لیکن ابنیه کنونی مزار و الحاقات آن متعلق بقرن نهم تا یازدهم هجری است. مزار شیخ الاسلام در جلو ایوان بسیار بلند و باشکوه و در ضمن بقعه بوضع پس روحانی قرار دارد. در زمان شاه عباس اول صفوی بسال ۱۰۲۲ هجری کاشیکاری و تعمیراتی در این بنا بعمل آمده است. یادگار نفیسی بتاریخ ۹۸۱ هجری بر روی يك قطعه سنگ از همایون پادشاه هند در این بنا باقی مانده بود که بعد اضمن چهار جلد تفسیر کلام الله مجید در بموزه ایران باستان انتقال داده شده است.

ثبت تاریخی ۱۷۵

مقبره شیخ حیدر

بنائی است به شکل برج مدور که با آجر ساخته شده است. ارتفاع آن ۱۸ متر می باشد بدنه خارجی برج مزین به کاشی کاری فیروزه ای رنگ با اشکال هندسی است. این بنا در روی بنیان و شالوده سنگی قرار داده شده. در دو طرف آن آثار دوسر دریا خطوط کتیبه کوفی و حاشیه مقرنس باقی مانده است. ساختمان این بنا متعلق باواخر قرن نهم و اوایل قرن دهم هجری است.

مقبره شیخ حیدر
ثبت تاریخی ۱۸۴

ثبت تاریخی ۱۷۹

اهر (ارسباران)

مقبره شیخ شهاب الدین

بقعه و مسجد شیخ شهاب الدین اهری دارای ساختمان و ایوان رفیع ، صحن منفرج ،
غرفات ، دمناره و رواق است . داخل مسجد دارای کاشیکاری معرق و پنجره مشبك نیز
میباشد ، در سردر ایوان شرقی کتیبه ای بخط رقاع در چهار سطر بر روی سنگ حك گردیده
در مجموعه بنای بقعه و مسجد تاریخ و کتیبه ای که دال بر زمان ساختمان مقبره باشد ملاحظه
نمیشود . منظره عمومی بقعه که شامل طاقناهای آجری و مقرنس کاری گچی و ایوان رفیع و
حجراتی در اطراف و صحن میباشد کلا دال بر انتساب زمان این ساختمان بدور صفویه است .

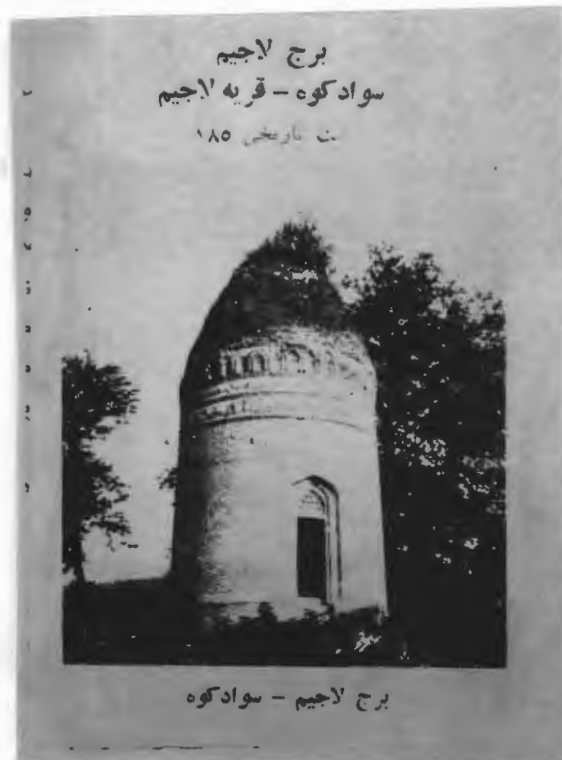
ثبت تاریخی ۱۸۵

مقبره امامزاده عبدالله

سوادکوه - قریه لاجیم

این برج آجری مدور که بنام مقبره امامزاده عبدالله شهرت دارد دارای گنبد مخروطی شکل است که در نهایت ظرافت و سادگی ساخته شده است. در روی بدنه این برج دو کتیبه آجری بخط پهلوی و کوفی نصب شده، تاریخ کتیبه کوفی آن ۴۱۳ هجری است. خط کتیبه کوفی که در نهایت سادگی باقی مانده است میرساند که این برج مدفن کیا اسمعیل ابوالفوارس شهریار بن عباس می باشد.

اهمیت این دو برج بیشتر از لحاظ دارا بودن دو کتیبه پهلوی ساسانی و کوفی است. بنای این برج در عداد ابنیه دوران آل زیار محسوب میشود (۳۱۶-۴۷۰ هجری)

ثبت تاریخ ۱۹۶

مقبره حسن بن کیخسرو

این مقبره مدفن حسن بن کیخسرو و دخترش می باشد که متعلق بدوران مغول است. قسمتی از ساختمان آن خراب شده ، از نظر تزئینات نقاشی و داشتن کتیبه کوفی جز' ابنیه بسیار زیبای قرن هشتم هجری است . این بنا که بنام مقبره طاووس هم نامیده میشود شامل ساختمان خشتی چهار گوش است که به شیوه بناهای مغولی ساخته شده ، گنبد آجری آن به بلندی ۲۵ می باشد . درون گنبد دارای تزئینات گچ بری ، نقاشی گل و بوته و کتیبه های مختلف است .

ثبت تاریخی ۲۰۵

مزار پیر حمزه پوش

مزار پیر حمزه پوش از ابنیه قرن ششم هجری است که دارای محراب گچ بری نفیسی
 میباشد ، در بالای سردمحراب کتیبه ای بخط نسخ واقع است . زیبایی تزئینات و
 ریزه کاری و ظرافت و هنر خاصی که در گچ بری و کتیبه های کوفی و نسخ آن به کار رفته موجب گردیده
 که این بنای محقر را شامل گنجینه هنری ممتاز و ارزنده قرن ششم هجری بدانیم ، نام سازنده
 بنا محمد بن ابی الفرج و تاریخ ماه رمضان و سال پانصد هجری در روی گچ بری باقی است .

ثبت تاریخی ۲۱۱

بقعه امامزاده یحیی (ع)

ساختمان امامزاده یحیی که دارای گنبد مخروطی شکل آجری است از لحاظ دارا بودن چند عدد درو صندوق چوبی نفیس تاریخی حائز اهمیت هنری و صنعتی میباشد این بنیا متعلق به اواخر قرن نهم هجری است .

تاریخ صندوق چوبی آن سال ۸۴۹ هجری میباشد .

بنای این بقعه شامل بدنه مدور و گنبد هسرمی شکل آجری است که ارتفاع آن در حدود ۲ متر است . بر طبق شجره نامه امامزاده یحیی فرزند حضرت امام موسی کاظم (ع) میباشد .

ثبت تاریخی ۲۳۲

آرامگاه حمدالله مستوفی

برج آجری گنبد دار آرامگاه حمدالله مستوفی مورخ و جغرافی دان نامی در عهد ابنای
 قرن هشتم هجری است. ساختمان این برج مرکب از پایه آجری ، بدنه مدور برج ، کتیبه
 کاشی ، دورشته مقرنس کاری و درپایان گنبد نوک دراز مخروطی شکل آنست که در این
 اواخر بارو کشی از کاشی تزئین یافته ، در زیر بنا سردابه ای میباشد ، متن کتیبه کاشی تاریخی
 آرامگاه حاوی شرح حال و تاء لیفات حمدالله مستوفی است که در سال ۱۳۱۹ خورشیدی
 تهیه شده و در محل نصب گردیده .

ولادت حمدالله مستوفی در سال ۶۸۰ هجری و تا سال ۷۵۰ نیز میزیسته است.

ثبت تاریخی ۲۳۶

بقعه قدمگاه

گنبد امامزاده محروق

امامزاده محمد محروق که دارای گنبد کاشیکاری و ایوانهای بلند است در وسط باغ مشجری قرار گرفته از ابنیه زیبای قرن دهم هجری بشمار میرود. در زیر گنبد قهرا امامزاده محمد محروق واقع شده. سنی از زمان شاه سلطان حسین صفوی مورخ بسال ۱۱۱۹ هجری در این بنا نصب است.

بنای امامزاده محروق و گنبد آن که مزین بکاشیکاریهای زیبا و خوش آب و رنگ میباشد با موقعیتی که دارد دارای شکوه و عظمتی خاص است بانی این مزار امیر کمال الدین شاهمیر حسین است. در این بنایکی از اولادان حضرت موسی جعفر (ع) نیز مدفون است.

بقعه قدمگاه

ثبت تاریخی ۲۳۹

بقعه شاهزاده حسین (ع)

بقعه مقدس شاهزاده حسین فرزند امام هشتم که در وسط گورستانی واقع شده، متعلق باوایل دوره صفوی است، این بنا دارای ساختمان هشت گوش بزرگ گنبد در و رواق و ایوان آئینه کاری و تزئینات فراوان و صحن وسیع و طاقتنا می باشد.

قدیم ترین تاریخی که در این بقعه مشاهده میشود ۹۶۷ هجری زمان شاه طهماسب صفوی است. صندوق نفیس مزار نمونه ارزنده هنرنجاری است. بطور کلی این مزار هم از نظر مذهبی و هم از نظر معماری و هنری در عداد بناهای ارزنده میباشد.

ثبت تاریخ ۲۴۲

رضائیه

برج یا مقبره سه گنبد

برج آجری و استوانه ای شکل سه گنبد متعلق به قرن ششم هجری است، در زیر آن
 دخمه ای ساخته شده و دارای سردری مزین به نقش و نگارهای بدیع و زیبا میباشد. در
 مدخل این بنای مشهور سه کتیبه بخط کوفی که نقش و خطوط آن را با سنگ تراشیده و نصب
 کرده اند باقی مانده است، در پایان این کتیبه تا ریخ ماه محرم سال ۸۰۰ هجری خوانده
 میشود.

شبی تاریخی ۲۴۴

آرامگاه کریمخان زند (موزه پارس)

آرامگاه کریمخان که اکنون محل موزه پارس شیراز میباشد ، شامل بنای زیبایی است که در وسط باغ و نارنجستان قرار گرفته است ، این بنا مشتمل بر تالار شاه نشین و غرفه هایی است که کلا دارای تزئینات نقاشی و کاشیکاری و مقرنس است .

مقبره کریمخان زند ، محل موزه پارس اکنون دارای مجموعه گرانبهائی از کتابآسمانی (کلام الله مجید) و آثار و اشیاء زیر خاکی و ظروف سفالین و تابلوهای نقاشی و اشیاء قلمنی و هنری میباشد .

شیراز مسجد وکیل

آرامگاه کریمخان زند

موزه پارس

شب تاریخی ۲۴۴

ثبت تاریخی ۲۵۳

مقبره اتابك

بنای تاریخی مقبره اتابك متعلق به نیمه دوم قرن ششم هجری است ، نمای خارجی
 این بنامانند برجی هشت ضلعی است تزئینات آجری و گچ بری و سنگهای مرمر نفیس و خطوط
 عالی کوفی آن بی نهایت قابل توجه است . این تزئینات شامل نقوش هندسی و ریزه کاری و
 شیوه ستون بندی و سنگ تراشی خطوط محراب آن است.

مقبره اتابك

ثبت تاریخی ۲۵۳

سنگ قبر خواجه اتابك

ثبت تاریخی ۲۵۶

بقعه بی بی شهربانو

بقعه بی بی شهربانو بر فراز صخره ای ساخته شده ، این بنا با دیوار سنگی قدیمی محصور گشته است . ساختمان آن شامل دو صحن و حجرات مسکونی و رواق و متعلقات دیگری می باشد .

حرم این بقعه دارای گنبدی نیز می باشد و از دقت در گوشواره های طاق حرم قد مت بنا روشن است ، ساختمان گنبد بارو کاشی و مسجد شمال حرم از بناهای دوران قاجار به شمار می رود ، این محل را مدفن بی بی شهربانو دختر یزدگرد ساسانی میدانند . در قسمت های قدیمی بنا که متعلق به دوران آل بویه و قرن چهارم هجری باشد تاریخ و نوشته های بدست نیامده . قدیم ترین اثر تاریخی این مزار صندوق روی مرقد است که تاریخ آن به سال ۸۸۸ هجری است و در منبت ورودی بقعه از آثار زمان شاه طهماسب اول صفوی می باشد .

بنای امامزاده حمزه از ابنیه قرن دهم هجری و زمان صفوی بشمار میرود ، در این
 بنا تاریخ سال ۹۵۳ و ۱۰۰۷ هجری (زمان شاه طهماسب اول صفوی و شاه عباس کبیر)
 ثبت شده است . این امامزاده دارای گنبد مدور و محوطه وسیع و زیبایی است . تزئینات
 آن شامل گچ بری و ترسیمات نقوش هندسی است .

ثبت تاریخی ۲۷۷

مقبره (برج) معصوم زاده

مهمان دوست

برج آجری معصوم زاده دارای دوازده ترك است . گنبد اصلی آن فروریخته ،

برطبق مفاد کتیبه کوفی تاریخ این برج یا مقبره سال ۴۹۰ هجری است . اهمیت این بنا

بعلت داشتن طاقناها و قطار مقرنس آجکاری میباشد .

ثبت تاریخی ۲۹۱

مقبره اسـتـرو مرد خای

بنای کنونی برج این بقعه که زیارتگاه یهودیان جهان است از نظر معماری چندان ارزشی ندارد ، در زیر گنبد آجری ساده آن محل دو قبر با کتیبه گچ بری بخط عبری بر بالای دیوار مشاهده میشود .

دو صندوق منبت عالی در وسط قرار دارد یکی از صندوق ها که دارای کتیبه عبری است قدیمی میباشد . اصل این بنا متعلق بقرن هشتم هجری بوده است .

ثبت تاریخی ۲۹۴

بقعه شاه زید بن امام علی بن الحسین (ع)

بقعه زیدیه دارای گنبد کاشیکاری با طرح زیبایی می باشد و از ابنیه اوایل دوره صفوی در داخل بقعه مجالس نقاشی مذهبی ترسیم شده ، در این بنا تاریخ سال ۹۹۴ هجری خوانده میشود و بتدریج در زمان سایر پادشاهان صفوی مرمت و وسعت یافته است در سر در بقعه لوح سنگی نصب شده مفاد لوح حاکی بر این است که در زمان شاه سلیمان صفوی تعمیراتی در این آستانه بعمل آمده است لوح و کتیبه های دیگری در این بنا بیابا دگار مانده است.

بقعه شاه زید بن امام علی بن الحسین (ع)
ثبت تاریخی ۲۹۴

ثبت تاریخی ۳۰۹

تربت جام

مسجد مزارمولانا

درقریه تایباد نزدیک مرکزگونی ایران و افغانستان بنای زیبائی از دوره تیموری بنام
 مسجد و مزار مولانا شیخ زین الدین واقع شده است . بانی این مسجد پیر احمد خوانی وزیر
 شاه رخ بهادر تیموری میباشد ، که در سال ۸۴۸ هجری بدستوروی ساخته شده است .
 اهمیت این بنا بیشتر از لحاظ دارا بودن کتیبه های زیبای سردر کاشیکاری ، معرق و حواشی
 آن است که از هر جهت شامل نکات ظریف هنری دوره تیموری است .

ثبت تاریخی ۳۱۸

مزار شیخ یوسف سروسرستانی

ساختمان این مزار متعلق به قرن هفتم هجری است . دارای دوسر در دودروازه
 ده عدد ستون سنگی است در این بقعه علاوه بر مزار و سنگ مورخ قبر شیخ یوسف چند قبر دیگر
 موجود است ، که بر روی یکی از آنها تاریخ سال ۷۱۰ هجری خوانده میشود ، تاریخ
 سردر شرقی آن ۷۱۴ هجری است .

ثبت تاریخی ۳۱۹

امامزاده جعفر

در عمارت بناهای زیبای اوایل قرن هشتم هجری است. این امامزاده به نام بقعه جعفریه هم خوانده میشود و آرامگاه جعفر بن مرتضی از مشاهیر آن عهد است. دو کتیبه در نمای خارجی برج جعفریه نقش شده است، گنبد اصلی بقعه جعفریه هرمی شکل بوده است. قبعت پائین گنبد مرکب از هشت ضلع است. کتیبه خارجی برخ زوجی است. کتیبه اول آن بخط کوفی و دومی بخط ثلث سفید بر روی کاشی معرق لا جو ردی نقش شده در سر در ورودی لوحه ای بخط ثلث سفید بر روی کاشی معرق موجود است. در داخل برج سنگ آرامگاه که حاوی کتیبه و نام و نشان صاحب قبر است باقی مانده است.

ثبت تاریخی ۳۲۰

خانقاه و مزار شیخ علاء الدوله

سمنان قریه سرخه

مزار و خانقاه شیخ علاء الدوله سمنانی عارف مشهور قرن هشتم هجری از بناهای دوران مغول است . این بنای خشتی بعالت سستی وعدم استحکام منهدم گردیده و اکنون آثار مختری از آن خانقاه برجای مانده است .

پیر علمدار

آرامگاه پیر علمدار بصورت بن مدور و گنبد داری است که بر طبق کتیبه تاریخ ساختمان آن سال ۸۱۷ هجری است شهرت این بنابه علت دارا بودن تزئینات آجری و کتیبه کنفی آن می باشد .

ثبت تاریخی ۳۰۲

مقبره چهارپادشاه

لاهیجان

بقعه چهارپادشاه شامل ایوان بزرگ و دو در ورودی بدخل آرامگاهها میباشد ، ساختمان قدیمی و اصلی این بنا مربوط به پیش از قرن هفتم هجری میباشد در حال حاضر در این بقعه تاریخی سه تن از سادات کیا ، سید رضا ، سید رضی و آرامگاه سید خورکیا مدفونند . بر روی در ورودی مقبره سید رضی کتیبه ای حاک شده و بر روی در ورودی مقبره دیگری نیز کتیبه ای حاک گردیده . بر روی غریح پس از ذکر نام سید رضی فرزند سید علی کیا تاریخ اول جمادی الاول ۸۲۹ هجری خوانده میشود .

ثبت تاریخی ۳۲۳

بقعه سهل بن علی (ع)

استان مرکزی - تهران

در قصبه آستانه سه بنای نام سهل بن علی ، طالب بن علی ، جعفر بن علی میباشد .
بنای کنونی سهل بن علی که دارای صحن و رواق و گنبد بزرگ آجری و ایوان کاشیکاری و آئینه
است بر طبق کتیبه ای که در بالای در ورودی رواق بر سر سنگ مرمر لوزی شکل نقش شده است
(مورخ بسال ۱۱۱۰) متعلق بقرن دوازدهم هجری است .

در داخل ایوان کتیبه منظومی گچ بری شده که معرف تاریخچه بنامیباشد . تاریخ سال
۱۰۳۸ هجری بر بالای سردر رواق در پایان چند بیت شعر زیر خوانده میشود .

روزیکه آفرید ترا صورت آفرین بر آفرینش تو بخود کرد آفرین

ثبت تاریخی ۳۴۲

بقعه امامزاده قاسم (ع)

بنای امامزاده قاسم از ساختمان‌های تاریخی است، که متعلق بقرن نهم هجری
 میباشد. در این بقعه تاریخ سال ۸۹۰ هجری ثبت است. این بقعه مدفن امامزاده قاسم
 فرزند حضرت امام موسی کاظم علیهم السلام و مشهور به بقعه آستانه میباشد.
 این بنا شامل مسجد مسقف آجری و گنبد هرمی شکل میباشد. در زیر گنبد دو صندوق
 چوبی نفیس قرار دارد، صندوق اصلی مورخ سال ۸۸۸ هجری است که بدست استاد
 احمد نجار ساوی ساخته شده است.

ثبت تاریخی ۳۴۶

بقعه امامزاده نور (اسحق ع)

بنای آجری امامزاده اسحق علیهم السلام که بشکل کثیرالاضلاع ساخته شده است از لحاظ تزئینات آجری و محراب گچ بری و دولنگه در قدیمی و صندوق چوبی نفیسی که بر روی مرقد میباشد از ابنیه قرن نهم هجری بشمار میاید .

تاریخ سال ۸۶۷ هجری در روی آن حل شده . مرقد که در داخل صندوق چوبی مشبکی قرار داده شده از گچ میباشد ، در روی چهاربند آن آیاتی از کلام الله مجید بخط کوفی ممتاز باقی مانده ، ظرافتی که در گچ بری و ترسیم خطوط آن بکار رفته حاکی از هنرمندی خطاط و نقاش مرقد میباشد .

ثبت تاریخی ۳۴۹

آرامگاه عموعبداللہ (منارجنبان)

در طرفین ایوان آرامگاه عموعبداللہ کہ بر روی سنگ قبر آن تاریخ ۷۱۶ هجری نقر
شده است و مناره جلب نظر میکند کہ بعلمت ارتعاشی کہ در آنان پس از زلزلان دادن مشاهده
میشود بمنارجنبان شهرت یافته است .

این بنا بشیوہ معماری دوران مغول میباشد .

ایوان آرامگاه مزین بکاشیکاری لاجوردی رنگ باشکال ستاره چهارپر و کثیرالاضلاع
میباشد .

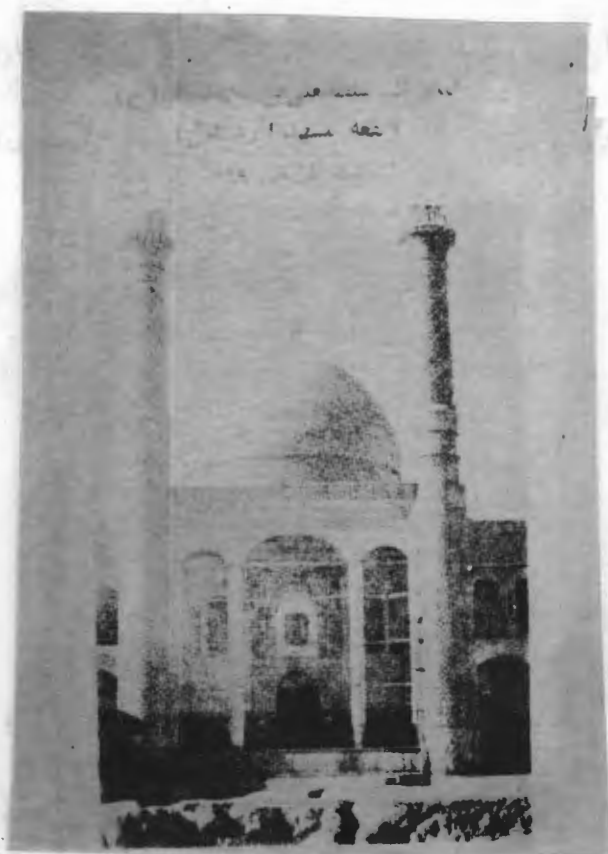

ثبت تاریخی ۳۵۲

آرامگاه شاه عباس اول

در بخش پشت مشهد ، بقعه امامزاده حبیب ابن موسی که مورد توجه اهالی کاشان است واقع شده . گنبد کاشیکاری و نقاشی و کاشیهای ضریح این بقعه بی نهایت جالب و ارزنده است . ساختمان اصلی این امامزاده متعلق بقرن هفتم هجری است که بعد از ضمن تعمیر قسمت هایی بان الحاق شده ، سنگ قبر مشهور آرامگاه شاه عباس اول صفوی در این بقعه است ، سردابه زیر سنگ بنام سردابه شاه عباس شهرت دارد . سنگ سیاه قبر شاه عباس در سمت راست بقعه به بلندی قریب ۶ سانتی متر جلب نظر میکند .

ساختن این بقعه در اصل متعلق به عهد مغول است لیکن در دوران صفوی و قاجار
تعمیرات و الحاقات و تزئینات کاشیکاری زیادی در آن بعمل آمده ، بنای باشکوه و منبرج و
روحانی آن شامل ایوانی بلند و دگدسته مزین بکاشی کاری و گنبد کوتاهی میباشد .

ثبت تاریخی ۴۰۱

بقعه شاهزاده ابراهیم (ع)

۳ کیلومتری جنوب غربی

بقعه شاهزاده ابراهیم از ابنیه دوران قاجاریه است که در سال ۱۳۱۲ هجری

ساخته شده است. این بنا دارای گنبد کاشیکاری فیروزه ای رنگ و کلدسته های
بزرگ و صحن مفرح و ایوان آئینه کاری و نقاشی بی نهایت جالب و جذاب است.

این بقعه دارای صحن زیبا و ایوان آئینه کاری و کاشیکاری جذاب میباشد.

بانی این بنا را خاله بیگم نامی از اهالی فین میدانند که پس از فوت در داخل بقعه

مدفون شده است و در روی سنگ قبر آن اشعاری نقش شده که حاکی بر وصف بانی این بنا
خیر میباشد.

ثبت تاریخی ۴۰۶

حضرت عبدالعظیم (ع)

مدفن مقدس حضرت عبدالعظیم در شهرری واقع است . این حضرت از فرزندان
امام حسن (ع) است که در قرن سوم هجری در ری شهید شده و در محل کنونی مدفون
گردیده . بقعه امامزاده حمزه برادر حضرت رضا علیه السلام و امامزاده طاهر از فرزندان
حضرت سجاد (ع) در جوار آستانه مقدسه می باشد .

مجموعه این مکان مقدس دارای سردر و ایوان آئینه رفیع و چندین صحن و گنبد طلا
و دمناره کاشیکاری و رواق و ضریح و مسجد است . قدیم ترین اثر منقول تاریخی این آستانه
صندوق نفیس چوب فوفل آن می باشد . در چهار طرف این صندوق کتیبه ای بخط نسخ و در
پایان کتیبه تاریخ ۷۲۵ هجری می باشد .

نارگاه حضرت عبدالعظیم و گنبد امامزاده
طاهر و امامزاده حمزه (ع)

مقبره ناصرالدین شاه

این بنائیزیکی از بناهای تاریخی شهرری میباشد . این محل قبل از آنکه بصورت آرامگاه درآید بنام مسجد هلاکوخوانده میشد که دارای تاریخ سال ۸۴۸ هجری دوران سلطنت شاهرخ بهادر تیموری است .

دودر عتیقه آهنی با خطوط کوفی درخزانه این آستانه است که بنظر میرسد قدیم ترین اثر این بنا و متعلق بدوره سلجوقیان باشد لیکن در حال حاضر بر روی این دودروپایه کتیبه آن تاریخ سال ۹۴۵ هجری ثبت شده است .

آرامگاه اعلیحضرت فقید رضاه شاه کبیر

بنای باشکوه این آرامگاه در جنوب غربی حرم مطهر شاه عبدالعظم (ع) واقع شده است . ساختمان این آرامگاه عظیم از شاهکاری معماری معاصر است .

ثبت تاریخی ۴۰۹

بقعه امامزاده سید اسمعیل (ع)

بقعه قدیمی امامزاده سید اسمعیل شامل صحن و ایوان ود و گلدسته بلند و رواق و ضریح و مرقد و مسجد محقری است . در داخل سردر بقعه و درون ایوان کتیبه ای است بخط نستعلیق سفید رنگ که بر متن کاشی خشتی لا جوردی نقش شده ، از مفاد این کتیبه تاریخی برمی آید که ساختمان ایوان ود و گلدسته کاشیکاری بلند سردر در زمان سلطنت محمد شاه قاجار و سال ۱۲۶۲ هجری با اهتمام عیسی خان بیگریگی انجام یافته است .

ایوان ود و گلدسته امامزاده سید اسمعیل (ع)

ثبت تاریخی ۴۳۵

بقعه امامزاده ابوالفتوح

بقعه امامزاده ابوالفتوح قریه وآشان که در ۱۲ کیلومتر گلیگان واقع شده منظره
بسیار دیدنی دارد. کتیبه این بقعه بر روی لوح سنگ مرمری نقش شده است از مطالب مهم متن
این کتیبه چنین معلوم میشود که شاهزاده ابوالفتوح از فرزندان حضرت موسی الکاظم (ع)
میناشد. در این بناسه تاریخ ۹۶۲-۹۶۳-۹۹۰ هجری بر روی لوحه مرمر و کتیبه در منبت
عالی امامزاده و بدنه صندوق مرقد موجود است. بنابراین این بنا و آثار عقیس داخلی آنرا
میتوان متعلق بقرن دهم هجری و زمان صفوی دانست.

ثبت تاریخی ۵۲۸

مقبره آخوند

جیرفت کوهبنان

مقبره آخوند بنای آجری گنبد دار و کثیرالاضلاع شکلی است که جبهه خارجی آن دارای طاق‌ماهای مضاعف و نه دهانه ایوان می‌باشد ، مدخل آرامگاه در قسمت جنوبی ساختمان است که به وسیله دو شاه نشین و پلکان به محوطه فوقانی و طبقه دوم منتهی می‌شود و توسط راه پله مارپیچی شکل به گنبد و پوشه می‌رسد . پوشش گنبد خارجی ریخته است و اینک دارای ۸ عدد طاق‌ما می‌باشد . با توجه به سبک معماری ساختمان باید مقبره آخوند در عهد ابدیه زمان شهریاران صفوی و قرن ۱۱ هجری دانست .

ثبت تاریخی ۵۳۰

امامزاده محمد بن زید

شهداد

مجموعه بقعه امامزاده محمد بن زید شامل بنای سردر، گنبد رفیع کاشیکاری معرق و فیروزه‌ای، ایوان وصفه زیبایی بنام صفاوند خل می‌باشد. این بقعه از نظر معماری و شیوه ساختمان بسیار جالب و قابل ملاحظه و مطالعه است. یک سلسله تزئینات کاشیکاری، گچ‌بری، نقاشی، مقرنس‌سازی و گره‌کاری در این بقعه دیده می‌شود که از لحاظ هنرهای ظریف بسیار ارزنده و جالب می‌باشد. ایوان قدیمی آن در عداد هنرهای ممتاز این بنای تاریخی بشمار میرود.

ثبت تاریخی ۵۳۲

مقبره امیرحیدر (گورخانه)

بنای گورخانه یا مقبره امیرحیدر واقع در قریه دولت آباد محل اسفندقه متعلق
 بزمان صفوی است. این بنا دارای گنبد و پوشه و ایوان‌های رفیع و طبقه و طاق نماها و
 راهروهای میباشدر. در داخل بنا خطوط خوش و ممتاز نستعلیق و نسخ عالی نوشته شده
 که کلامش بر اخلاص قلبی و تجلیل مقام معنوی صاحب مزار است، تاریخ این نوشته همامین
 سال ۱۰۰۲ و ۱۰۱۲ و ۱۰۸۲ هجری میباشدر، داخل مقبره چند سنگ قبر مرمری بسیار
 زیاده میشود. این آرامگاه دارای تزئینات گچ بری و نقوش هندسی، شاخ و برگ اسلیمی
 با نقش شاه عباسی است.

ثبت تاریخی ۵۳۴

مزار شاه میرعلی بن حمزه (دروازه قرآن شیراز)

این مرقد متعلق به شاه میرعلی نواده حضرت امام موسی کاظم (ع) میباشد . بنای کنونی از دوره زندیه و قاجاریه است . این بقعه شامل مدخل و دهلیز و صحن و مسجد ، حرم ، ضریح چوبی و چندین اتاق و راهرو میباشد . دومناره در طرفین نمای اصلی بقعه ساخته شده اصل بنای قدیمی مزار را بدوره دیلمیان هم نسبت میدهند .

ثبت تاریخی در جریان است

آرامگاه سلجوقی

برج هشت گوش آجری است که بر روی هر کدام از اضلاع و جزرها و داخل طاقماهای آن نقوش خاصی بکاررفته در عدد آرامگاههای دوران سلجوقی بشمار میرود . در داخل برج دیپکان مارپیچ که منتهی به گنبد میشود بنظر میرسد ، درون برج مزین به نقوش فراوان و گچ بریهای زیبایی است . طبق متن کتیبه کوفی این برج مورخ بسال ۶۰ هجری میباشد . برج دوم که در کنار برج اول قرار گرفته است از لحاظ ساختمانی و شکل بنا و تزئینات شباهت کلی بساختمان آرامگاه اولی دارد . این بنا در سال ۸۶ هجری ساخته شده است .

آرامگاه سلجوقی
حرفان - قزوین
سلجوقی - مورخ سال ۶۰ هجری

ثبت تاریخی در جریان است

بقعه شیخانور

آرامگاه شیخ زاهد گیلانی

در نزدیکی شهر لاهیجان و بین راه لنگرود بقعه هرمی شکلی در کنار جاده برفراز مزارع چای و جنگل سرسبزی نمایان است . این بقعه که از دور بنای زیبا و مطبوقی دیده میشود مدفن و آرامگاه شید زاهد و سید رضا کیا و غلام شیخ میباشد و بنام مقبره شیخ زاهد خوانده میشود در مشرق و شمال و جنوب بقعه سه ایوان قرار گرفته است ، بام طبقه اصلی بنا با سفال پوشش داده دارای گنبد نوک تیز مخروطی است و ضریح چوبی آن دارای کنده کاری و نقش گل و بوته میباشد .

صدنوق چوبی و قدیمی مزار به سال ۸۲۲ هجری بوده است و ساختمان اصلی آن باید متعلق به قرن هشتم یا اوایل قرن نهم هجری باشد .

بقعه شیخانور
ثبت تاریخی در جریان است

(آرامگاه شیخ زاهد گیلانی)

ثبت تاریخی در جریان است

امامزاده قاسم (ع)

جایبلاق - بروجرد سه کیلومتری

بنای تاریخی امام زاده قاسم متعلق به قرن هشتم هجری و دوره شاهرخ تیموری

است. این بنا شامل صحن و مقبره و گنبد هرمی شکل آجری می باشد.

اهمیت و شهرت این بقعه بعلاوه دارا بودن مجموعه ظریفی از هنرهای نجاری و

دستی است. تاریخ سال ۷۳۸ و ۸۰۸ و ۸۵۰ هجری در روی درو صندوق مزار ثبت است.

ثبت تاریخی در جریان است

بقعه حضرت امام زاده یحیی (ع)

بقعه مقدس امامزاده یحیی (ع) و امامزاده محمد (ع) دارای صحن وسیع و مسجد و ایوان و رواق و ضریح و حرم آئینه کاری و سرداب و گنبد کاشی مخروطی شکل و ستاقخانه و ساختمان های دیگر میباشد.

قدیم ترین اثر منقول این بقعه که ساختمان آن بدو دوره مغول نسبت داده میشود صندوق چوبین روی مرقد است. که دارای تاریخ ۸۹۵ هجری است.

همچنین لوحه برنجی مرقد در زمره اشیاء نفیس این بقعه بشمار میرود.

سید عزالدین ابوالقاسم یحیی الشهید رئیس روضای شیعه و صدر علماء عراق بوده که

بچندین واسطه از اولاد عبداله باهر فرزند امام زین العابدین (ع) میباشد.

ثبت تاریخی در جزیان است

شمیرانات

بقعه امامزاده قاسم (ع)

در مجاورت کوهستان شمیران بالای قریه ییلاقی امامزاده قاسم بقعه ای به همین نام واقع شده است . بنای بقعه برج هشت ضلعی آجری است که دارای صحن و حرم و ایوان و رواق و گنبد کاشیکاری می باشد .

صندوق چوبی مرقد متعلق به زمان شاه طهماسب اول صفوی است (۹۳۰-۹۸۴) ایوان بنا و ضریح چوبین مرقد از ابنیه قرن ۱۳ هجری می باشد .

در اطراف صندوق آیاتی از کلام الله مجید حک شده در روی ضلع شرقی و غربی آن کتیبه ای بخط نستعلیق خوانده میشود . بنای اصلی بقعه متعلق بقرن دهم هجری و زمان صفویه است

شمیرانات

تجریش - امامزاده قاسم

بقعه امامزاده قاسم (ع)

گنبد کاشیکاری امامزاده قاسم

بقعه هفده تن در حال تعمیر

بنای هفده تن از ابنیه قرن یازدهم و از زمان شاه عباس اول صفوی است که بر طبق کتیبه سردر آن در سال ۱۰۳۲ هجری ساخته شده است. بر روی بنای هشت گوش بقعه گنبد کاشیکاری باشکوهی قرار گرفته که بسیار جالب و زیباست.

کتیبه منظوم فارسی مفصلی در توصیف شاه عباس اول صفوی در این بنا بیادگار مانده است و حاکی از احداث این بنا بوسیله امام قلی خان سردار معر و ف آن زمان است.

اینک شرحی درباره عده ای از شاعران نامی ایران

که چون ثبت تاریخی آنان در دست نیست فقط به بیان شرح

زندگی و آرامگاه آنان اکتفا میکنیم .

آرامگاه حافظ شیرازی

شمس الدین محمد حافظ شیرازی آخرین شاعر نام آور ایران در عهد مورد مآلعه ما
و آخرین شاعر غزلسرای درجه اول ایران بود . اهمیت او در آنست که توانست مضامین عرفانی
و عشقی را بنحوی در هم آمیزد . ترکیباتی که حافظ در اشعار خود آورده غالباً تازه و بدیع
و بی سابقه است و حافظ در ساختن این ترکیبات نهایت قدرت و کمال فوق و لطاف طبع خود
را نشان داده است . وی در سال ۷۹۱ هجری در شیراز در گذشت . از غزل های او :

سالها دل‌ال‌ب جام جم از ما می‌کرد

آنچه خود داشت زیگانه تمنای کرد

گوهری کز صد کون و مکان بیرون کرد

ال‌ب از گمشدگان لب دریا می‌کرد

آرامگاه حکیم عمر خیام

نیشابور

حکیم ابوالفتح عمر بن ابراهیم خیام نیشابوری یکی از اساتید معروف در علم ریاضی است که ضمایب سبب ساختن رباعی های فلسفی خویش در زمره بزرگترین شاعران ایران هم درآمده است . مهمترین کار او اصلاح تقویم شمسی ایرانی در سال ۴۶۷ و ایجاد تقویمی است بنام تقویم جلالی که هنوز هم مبنای سال شمسی است .

علاوه بر این در همان سال خیام بهمکاری ابوالمظراستقراری مامور ایجاد رصدخانه ای بنام ملکشاه سلجوقی متوفی ۴۸۵ گردید و از آثار خیام در علوم ریاضی رساله جبر و مقابله که مهمترین ریاض حکیم است میباشد .

آرامگاه شیخ عطار

نیشابور

عطار نیشابوری یکی از بهترین عارفان غزلسرائی است که پیش از مولوی در قرن هفتم هجری ظهور کرد . او آخرین شاعر بزرگ این زمان میباشد که مثنوی های متعدد منطق الطیر و اسرار نامه و مصیبت نامه و الهی نامه و نظایر آن از او بیادگار مانده .

باعطار شعر عرفانی در قرن ششم و آغاز قرن هفتم به کمال رسید و در حقیقت ظهور او را باید در مقدمه پیدایش مولوی و وجود یافتن مثنوی او یعنی بزرگترین شاهکار آثار عرفانی فارسی دانست .

وی در سال ۶۲۸ هجری در نیشابور وفات یافت .

آزمگاه ابوعلی سینا

همدان

شیخ الرئيس ابوعلی سینا که هموطنان وی " حجة الحق " لقبش داده اند از بزرگترین دانشمندان ایران و سرآمد فلاسفه مشائی در اسلام بشمار می آید .

وی در سال ۳۷۰ در نزدیکی بخارا تولد یافت و با مریدرس به تحصیل صرف و نحو قرآن و فقه و علوم عقلی پرداخت . علم ریاضی و اصول اقلیدس و علم طب را نیز فراگرفت . سپس به علوم طبیعی و الهی پرداخت .

ابن سینا پس از کسب شهرت در دیار نوح بن سامانی بعلت فوت پدرش دیار اصلی خود را در سال ۳۹۲ ترک گفت و بهمدان در دیار شمس الدین بوزارت رسید و در آن شهر که روزی در اثر حمله مخالفان چند ماهی زندانی شده بود در سال ۴۲۸ درگذشت .

فهرست منابع

۱- کتاب مجموعه ای از آثار پناهای تاریخی ایران

۲- چند جلد از کتاب ایرانشهر

